

січня 2009 р.). Необхідно відмітити, що за час, який минув з 1993 р., Україна вже стала членом Європейської конференції цивільної авіації (ЄКЦА) та Європейської організації з безпеки аеронавігації (Євроконтроль), кандидатом у члени ЯАА, що, відповідно, потребувала внесення змін до законодавства України у сфері авіації. Але, нажаль, чинний кодекс з самого початку зберігав інститути радянського повітряного права і не орієнтується на вимоги міжнародного права, навіть після внесення до нього доповнень та змін. За весь період в чинний Повітряний кодекс було внесено 5 поправок. Враховуючи це, у проекті Повітряного кодексу України (2009 р.) пропонується встановити правові основи використання повітряного простору України з урахуванням вимог міжнародного повітряного права, стандартів та рекомендованої практики ІКАО, економіко-правові й організаційні засади діяльності у галузі авіації, забезпечення безпеки та інтересів держави, безпеки польотів, авіаційної та екологічної безпеки. Проект повітряного кодексу України в редакції 2009 р. складався з 18-ти розділів та 107 статей. Концепція цього Повітряного кодексу вперше побудована на комплексному розумінні авіації, включаючи цивільну авіацію та військову авіацію. Досягненням проекту Повітряного кодексу (2009 р.) вважалось те, що він вміщував вже не так багато відсильних норм, які ускладнювали користування попередніми кодексами.

Концепція нового кодексу України (2009 р.) була орієнтована на максимальне врахування сучасних тенденцій розвитку цивільної авіації, міжнародного права.

Так, у проекті повітряного кодексу України (2009 р.) більш ґрунтовно та докладно у сфері захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання передбачені заходи організаційного забезпечення авіаційної безпеки, заходи щодо захисту від актів незаконного втручання, в тому числі превентивного характеру, способи врегулювання кризових ситуацій, звертається увага на перелік предметів, що заборонені для пронесення в зони обмеженого доступу або перевезення на повітряних суднах, заходи підтримання встановленого порядку на борту повітряного судна, в тому числі шляхом включення до складу екіпажу повітряного судна підготовлених фахівців авіаційної безпеки та застосування заходів стримування.

Особливого значення в тогочасних умовах набувало включення у проект повітряного кодексу норм суміжних галузей права, що також регулюватимуть діяльність цивільної авіації. Так, до проекту Повітряного кодексу (2009 р.) включена стаття "Охорона навколишнього середовища". Такій підхід вважається цілком логічним, бо в сучасних умовах

авіаційна діяльність, в тому числі й цивільної авіації, тісно пов'язана з проблемами екології та екологічного права.

19 травня 2011 року, Верховна Рада України прийняла довгоочікуваний для системи вітчизняної авіації документ – нову редакцію Повітряного кодексу, який набрав юридичної чинності з 17 жовтня 2011 року. У новій редакції чітко прописані обов'язки авіакомпанії перед пасажирами, чого не було у Повітряному кодексі (2009р.). Так, згідно з документом, який отримав підтримку Уряду, авіакомпанія несе відповідальність за втрату або шкоду, спричинену при перевезенні пасажирів, багажу, вантажу та пошти. Відтепер це закріплено на найвищому законодавчому рівні, а не лише прописано у правилах перевезення пасажирів та багажу. Документ надає право пасажиру на компенсацію та іншу допомогу від авіаперевізника в разі відмови від прийняття на борт, скасування польоту, тривалої затримки вильоту та зниження класу обслуговування. [2.С 93.]

Література:

1. Повітряний кодекс України. Закон України від 04.05 1993 №3167-ХІІ (в ред. ЗУ від 21.10.1997, № 590/97-ВР)
2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI // Офіційний вісник України від 29.06.2011 – 2011 р., № 46, стор. 27, стаття 1881, код акту 57159/2011
3. Козловський А.А. Розвиток концепції повітряного права України: історія та сучасність / А.А. Козловський, З.І. Боярська // Юридичний вісник "Повітряне і космічне право".– 2009. № 3(12).– С. 9-12.

УДК 347.82(043.2)

Божок В.Г.,
курсант,

факультет підготовки слідчих,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків
Науковий керівник: Музичук О.М., д.ю.н.,
старший науковий співробітник

СТАНОВЛЕННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРАВА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Історичне формування повітряного права в Україні тривалий час не мало самостійного характеру, а було представлено правовою доктриною і практикою розвитку повітряного законодавства СРСР. Але ж вдос-

коналення нормативної бази повітряного права України, а також її прагнення увійти повноправним членом до Європейського Союзу зумовлюють потребу приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів.

Враховуючи, що повітряне право як міжнародне, так і внутрішньо-державне, вже має свою історію, необхідно зазначити, що розвиток повітряного права в країнах світу відбувався разом з появою цивільної авіації та зі зростанням потреб у використанні повітряного простору.

Відмітимо, що численна кількість вітчизняних науковців схильна вважати, що норми повітряного права необхідно розглядати як самостійну систему, яка має свої специфічні галузеві та міжгалузеві інститути, адже сучасне повітряне право України покликано визначати правові основи функціонування у нових умовах не тільки цивільної авіатранспортної системи, а й усієї системи юридичних норм щодо використання повітряного простору країни.

У зв'язку з цим доволі цікавими, на нашу думку, є погляди А.А. Козловського та З.І. Боярської на питання визнання даної галузі права самостійною. Ці науковці зазначають, що в сучасних умовах вже давно назріла необхідність визнати повітряне право України самостійною галуззю права, враховуючи специфіку та інтенсивність правового регулювання.

Цікавим фактом є те, що дія повітряного права України поширюється на всіх користувачів повітряного простору України в частині, що їх стосується, як на території України, так і за її межами, якщо закони країни перебування користувача не передбачають іншого.

Відповідно до сучасних реалій роль законодавчого процесу, як механізму державного регулювання, постійно зростає. В Україні триває процес побудови системи регулювання повітряного транспорту за новими принципами. Динаміка розвитку відносин на світовому ринку авіаційних перевезень свідчить про необхідність постійно удосконалювати нормативно-правове поле, як на рівні міждержавних відносин, так і на національному рівні. Провідні авіаційні держави світу та країни Євросоюзу поступово відходять від традиційних двосторонніх відносин щодо повітряного сполучення та переходять на ринкові умови лібералізації та "відкритого неба".

На сьогоднішній день основою державного регулювання діяльності цивільної авіації України, а відповідно і повітряного права, є нормативно-правова база, яка складається з Конституції України, Повітряного кодексу України від 19.05.2011 року, інших законодавчих актів, національних нормативно-правових актів, державних та галузевих

стандартів, керівних документів із стандартизації, нормативно-правових актів колишнього МЦА (Міністерство цивільної авіації) СРСР, які не втратили свою актуальність і не суперечать Конституції та чинному законодавству України, чинних для України актів міжнародного повітряного права, документів міжнародних організацій, членом яких є Україна. Безумовним є той факт, що наявний масив норм національного повітряного права потребує крім впорядкування ще і вдосконалення, усунення протиріч та заповнення прогалин у правовому регулюванні.

Отже, проаналізувавши вищевикладене, маємо можливість надати доктринальне визначення такого поняття як повітряне право, під яким слід розуміти сукупність норм права, якими регулюються відносини у сфері використання повітряного простору та діяльності авіації. Основу цього права становлять норми, закріплені в Повітряному кодексі України. У загальному вигляді поняття повітряного права України являє собою систему правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони і використання повітряного простору держави.

Сучасний стан та напрями формування галузі повітряного права України характеризуються активним оновленням і кодифікацією законодавчих нормативів, які, маючи за основу загальнообов'язкові міжнародні нормативно-правові акти, регулюють ряд специфічних суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у зв'язку з використанням та охороною повітряного простору як частини суверенної території України.

Література:

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI// Відомості Верховної Ради України (ВВР).— 2011, № 48-49, ст. 536.
2. Конвенція про Міжнародну цивільну авіацію (1944 р.); Конвенція про злочини та деякі інші акти, що здійснюються на борту повітряних суден (1963 р.); Договір з відкритого неба (1992 р.) // Міжнародне публічне право: Збірник документів: в 2 -х тт.— М., 1996. Т.2. С. 412-461.
3. Саприкін Ф.І. Правовий режим повітряного простору учасників СНД // Московський журнал міжнародного права.— 1996. № 4.
4. Повітряне право України : навчальний посібник / За заг. ред. д-ра ю.н. В. В. Костицького.— Дрогобич : Коло, 2011.— 552 с.
5. Чиказька конвенція про міжнародну цивільну авіацію 07.07.1944 року.